

I Forum Energetyki Rozproszonej Jak uwolnić lokalną energię?

POTENCJAŁ ROZWOJU ENERGETYKI ROZPROSZONEJ I PROSUMENCKIEJ W POLSCE

Jan Popczyk

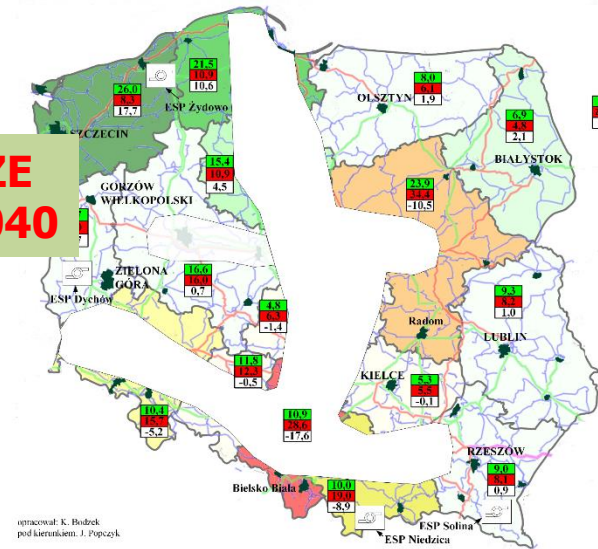
Powszechna Platforma Transformacyjna Energetyki 2050

www.ppte2050.pl

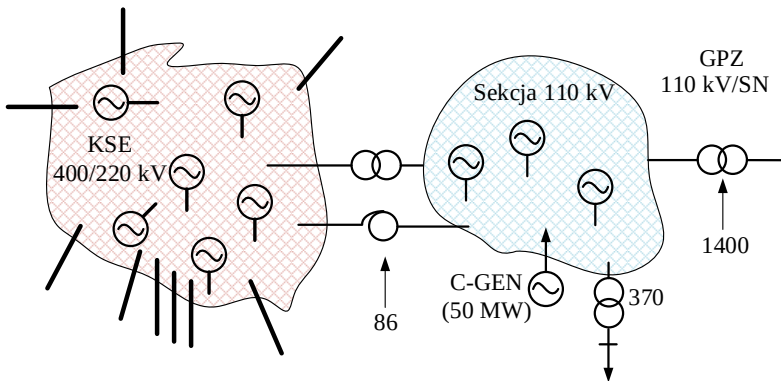
Kraków, 25 marca 2019

rynek wschodzący 1

100% EP/ER OZE w horyzoncie 2040

rynek schodzący 1

transformacja energetyki

struktura (w %) bilansu krajowego 2050

5 – **μEB**
10-15 – **EB**
20-25 – **EW**
30 – **PV**
30 – **offshore**

**100%
EP/ER OZE
+ offshore
w horyzoncie 2050**

rynek wschodzący 2

„3x3” FUNDAMENTALNE PODSTAWY TEORETYCZNE I PRAKTYKA TRANSFORMACYJNA

porządek fundamentalny transformacji energetyki, nazwany umownie „3x3”, na który składają się: triplet paradygmatyczny, 3-etapowa (3-celowa) praktyczna transformacja oraz 3-płaszczyznowo uwarunkowane decyzje mikroekonomiczne (przede wszystkim powszechne decyzje prosumenckie)

WYBRANE WYNIKI BADAŃ DLA WIRTUALNEGO MINISYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO (WME) ŚCIŚLE POWIĄZANEGO Z PRZYKŁADOWYM CERTYFIKOWANYM KLASTREM ENERGII (roczne zużycie energii ~ 140 GWh)

RÓG OBFITOŚCI

systematyka zasobów z rogu obfitości
w środowisku cen krańcowych (cenotwórstwa czasu rzeczywistego)
z pułapem cenowym (RB): ~ **13 tys. PLN/MWh** (od 2021: ~ **10 tys. € – RB/UE**)
i cenami dobowymi na rynku RDN (2018): **52 €/MWh** w Polsce, **43-47 €/MWh**
w Niemczech i w Skandynawii oraz **61-65 €/MWh** we Włoszech i w Wielkiej
Brytanii

PODSTAWY TEORETYCZNE

TRIPLET PARADYGMATYCZNY

(paradygmaty: prosumencki, egzergetyczny, wirtualizacyjny)

FUNDAMENT MONIZMU ELEKTRYCZNEGO OZE 2050

**prawa termodynamiki (sprawność egzergetyczna)
i elektrotechniki (elektromagnetyzm)**

+

technologie (inżynieria materiałowa oraz chemiczna i procesowa)

**od keynsowskiej ekonomii (polityka energetyczna)
do konkurencyjnego rynku energii elektrycznej (ryнку czasu
rzeczywistego z cenami jednoskładnikowymi)**

z

- taryfami (cenami) dynamicznymi ($\Delta t = 5$ minut, lub więcej)
i/lub handlem pakietowym**
- usługami systemowymi zredukowanymi do regulacji
częstotliwościowej (pierwotnej, wtórnej),
→ opłatą sieciową naliczaną wg zasady
zmodyfikowanego znaczka pocztowego
i/lub *net meteringu***

PARADYGMAT EGZERGETYCZNY (2)

**Punkt wyjścia do sformułowania paradygmatu:
równanie na sprawność egzergetyczną
(J. Szargut: Termodynamika techniczna. Gliwice 2011)**

$$\eta_B = \frac{B_{u\dot{z}} - B_{sn} + L_{u\dot{z}} + E_{el\dot{u}z} + \Delta B_{\dot{z}ru\dot{z}} + \Delta B_{uu\dot{z}}}{B_N + L_N + E_{elN} + \Delta B_{\dot{z}rN}}$$

gdzie: $B_{u\dot{z}}$ – użyteczna egzergia produktów użytecznych procesu, B_{sn} – egzergia surowców nieenergetycznych, $L_{u\dot{z}}$, $E_{el\dot{u}z}$ – użyteczna praca, użyteczna energia elektryczna uzyskana w procesie, $\Delta B_{\dot{z}ru\dot{z}}$ – przyrost egzergii zewnętrznych źródeł ciepła, których ogrzewanie lub ochładzanie jest zadaniem procesu, $\Delta B_{uu\dot{z}}$ – użyteczny przyrost egzergii układu, B_N – egzergia substancji napędowych (paliw), L_N , E_{elN} – praca napędowa, napędowa energia elektryczna, odpowiednio, $\Delta B_{\dot{z}rN}$ – spadek egzergii zewnętrznego źródła ciepła napędowego

WSPÓŁCZYNNIKI TRANSFORMACYJNE

obecnej energii końcowej E_k , w energię/egzergię użyteczną $E/B_{uż}$
(monizm elektryczny)

Rynek energetyczny		„czynnik” napędowy	jednostka „wiążąca”	oszacowanie	
				wzór	liczbowe
energia elektryczna		ludność, gospodarka	kWh/(os., PKB)	(-)	1
ciepło	grzewcze, CG	ludność, mieszkalnictwo	kWh/m ²	$\frac{E_{PH}}{E_g} \cdot \frac{1}{COP}$	$\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{3} = 0,1$
	CWU	ludność	kWh/os.	$\frac{1}{COP}$	$\frac{1}{3} = 0,3$
transport		ludność, transport	kWh/sam.	$\frac{\eta_s}{\eta_{EV}}$	$\frac{0,2}{0,6} = 0,3$

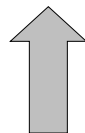
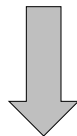
W paradygmacie egzergetycznym (w równaniu na sprawność egzergetyczną) brakuje inwestycji,
a ogólnie środowiska społeczno-ekonomicznego
Dlatego potrzebne są dwa dalsze paradygmaty

(EKLEKTYCZNY) PARADYGMAT PROSUMENCKI (1)

MAKROEKONOMIA

PKB, rząd, polityka energetyczna, korporacje energetyczne

tak było
(i ciągle jeszcze jest)

tak będzie
(tak się dzieje w Europie)

ludzie, decyzje prosumenckie, samorządy, MSP
MIKROEKONOMIA

(EKLEKTYCZNY) PARADYGMAT WIRTUALIZACYJNY (3)

„Specyficzny” *market coupling* w postaci transosłonowych platform handlowych między schodzącym rynkiem energii elektrycznej oraz rynkami wschodzącymi 1 i 2

1. Bezpośrednie nawiązanie do systemu ERO z przeszłości działającego na miedzianej płycie i na kosztach zmiennych wytwarzania:

$$K(P_G) = \sum_{i=1}^{n_G} k_i(P_{Gi})$$

gdzie: $K(P_G)$ – całkowity koszt zmienny wytwarzania energii elektrycznej we wszystkich źródłach pracujących w systemie elektroenergetycznym, k_i – nieliniowa charakterystyka/funkcja określająca koszt zmienny wytwarzania energii elektrycznej w źródle i , P_{Gi} – moc generowana przez źródło i , n_G – liczba źródeł wytwórczych pracujących w systemie.

2. Wyjście (przyszłość, ale niedaleka) na „maszynową” platformę transakcji rynkowych koordynowanych/redukowanych przez inteligentną infrastrukturę systemu ograniczeń sieciowych (sieciowe terminale dostępowe, zasada TPA+).

TRANSFORMACJA ENERGETYKI 2050 ...

... koncepcja transformacji oraz osadzenie w jej środowisku ustrojowego przesilenia kryzysowego w elektroenergetyce

KONCEPCJA TRZECH ETAPÓW/CELÓW

Punkt wyjścia: cenowe kryzysowe przesilenie 2018

USTROJOWE PRZESILENIE KRYZYSOWE W ELEKTROENERGETYCE ZE SKUTKIEM W POSTACI PROGRAMU PONAD PODZIAŁAMI

wariant optymistyczny (pożądany)

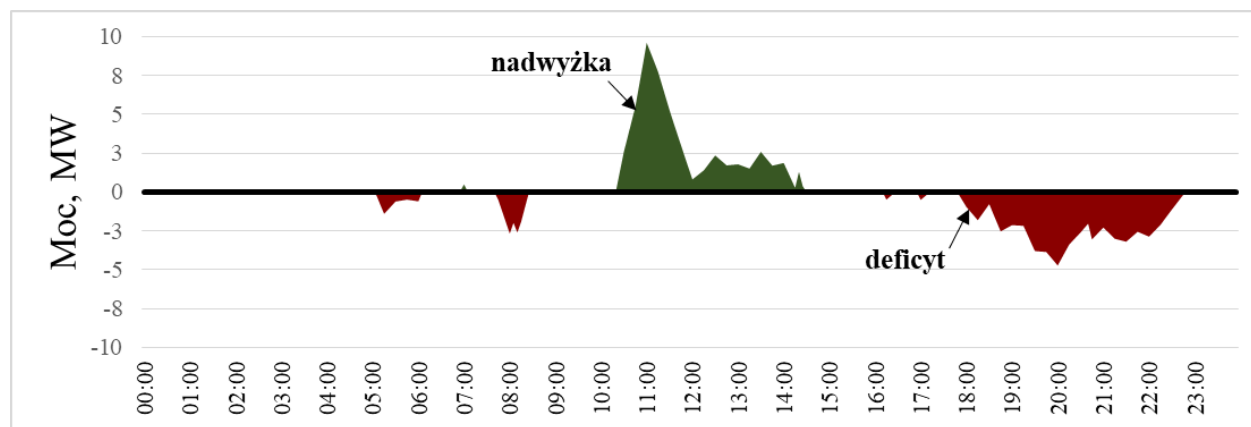
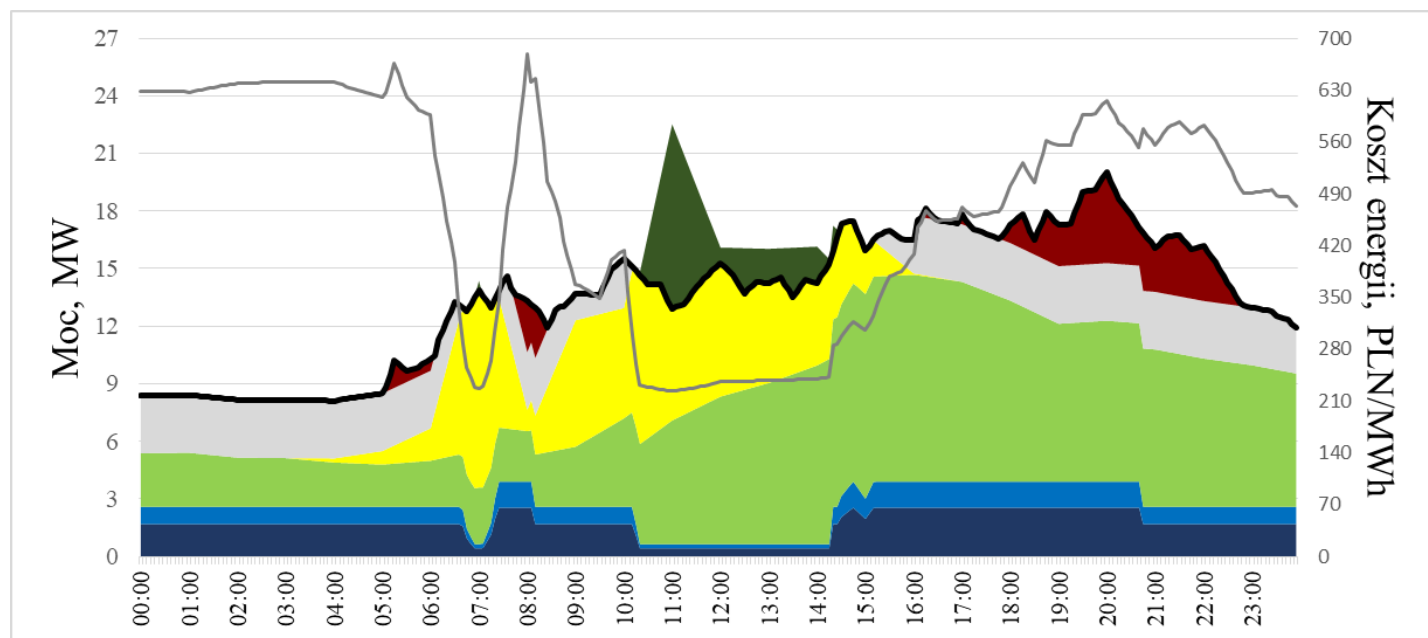
KONCEPCJA TRZECH ETAPÓW/CELÓW

- 1. 2019-2020** – pobudzenie budowy oddolnych kompetencji i wykorzystania uśpionych zasobów (okres odpowiedzi na przesilenie kryzysowe 2018 w elektroenergetyce)
- 2. Horyzont 2025** – ustrojowa reforma rynku energii elektrycznej (II ustrojowa reforma elektroenergetyki) zapewniająca w horyzoncie 2025 ukształtowanie cenotwórstwa jednoskładnikowego czasu rzeczywistego
- 3. Horyzont 2050** – rynkowe zbudowanie (za pomocą rynku, inteligentnej elektryfikacji) zeroemisyjnego systemu zaspakajania potrzeb energetycznych w modelu monizmu elektrycznego OZE

PRZYKŁADOWE WYNIKI BADAŃ

STRUKTURA WYTWARZANIA KLASTRA (WME) – HORYZONT 2040, MODEL MONIZMU ELEKTRYCZNEGO OZE I CENOTWÓRSTWA CZASU RZECZYWISTEGO (2040)

7 kwiecień – duża zmienność produkcji w źródłach OZE, małe niezbilansowanie

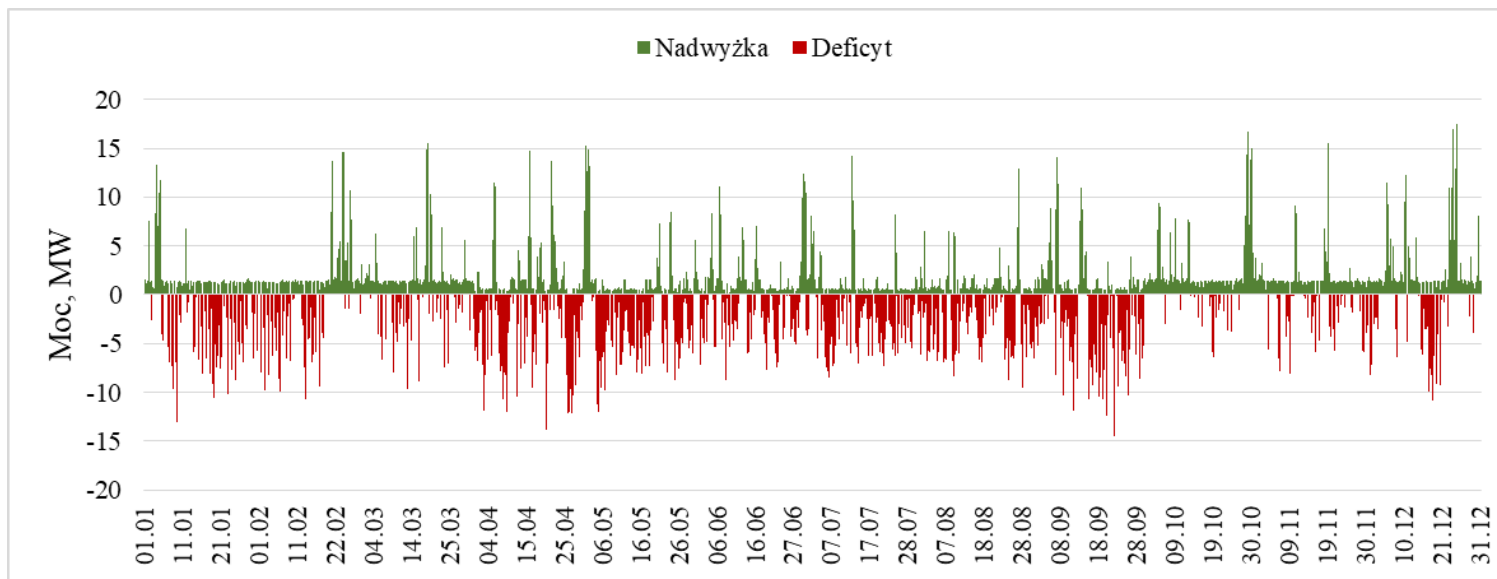

- Nadwyżka
- Deficyt
- UPS
- Agregaty kogeneracyjne
- Źródła PV
- Elektrownie wiatrowe
- Mikro el. biogazowe z zasobnikiem
- El. biogazowe z zasobnikiem
- Zapotrzebowanie
- Koszt energii

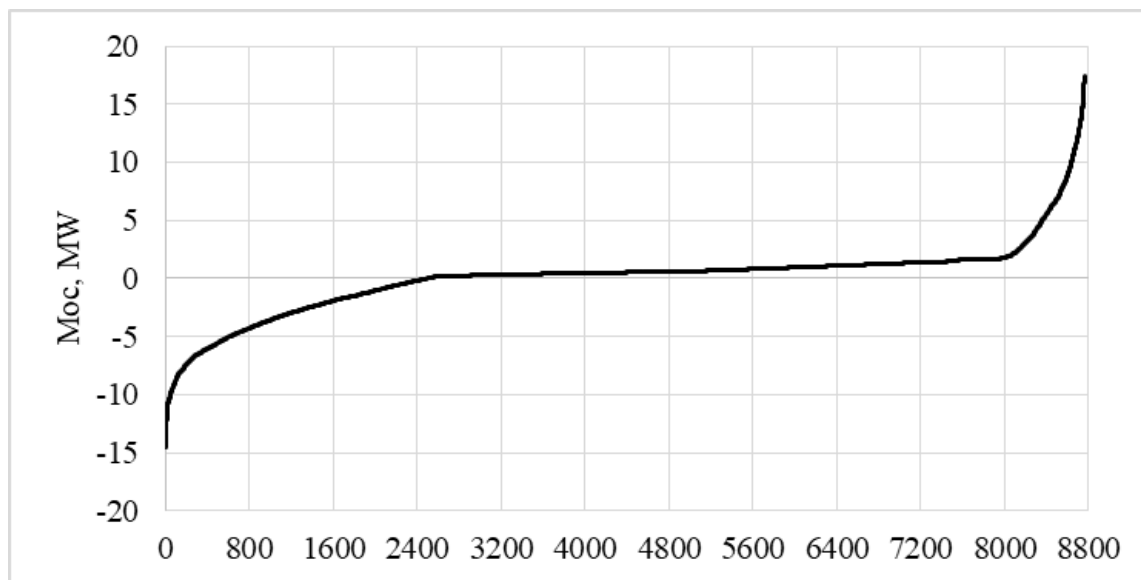
bilans mocy na osłonie OK3 (podstawa do wystawienia oferty na osłonie)

PROFIL (5-MINUTOWY) NIEZBILANSOWANIA KLASTRA (WME)

profil niezbilansowania (5-minutowego)

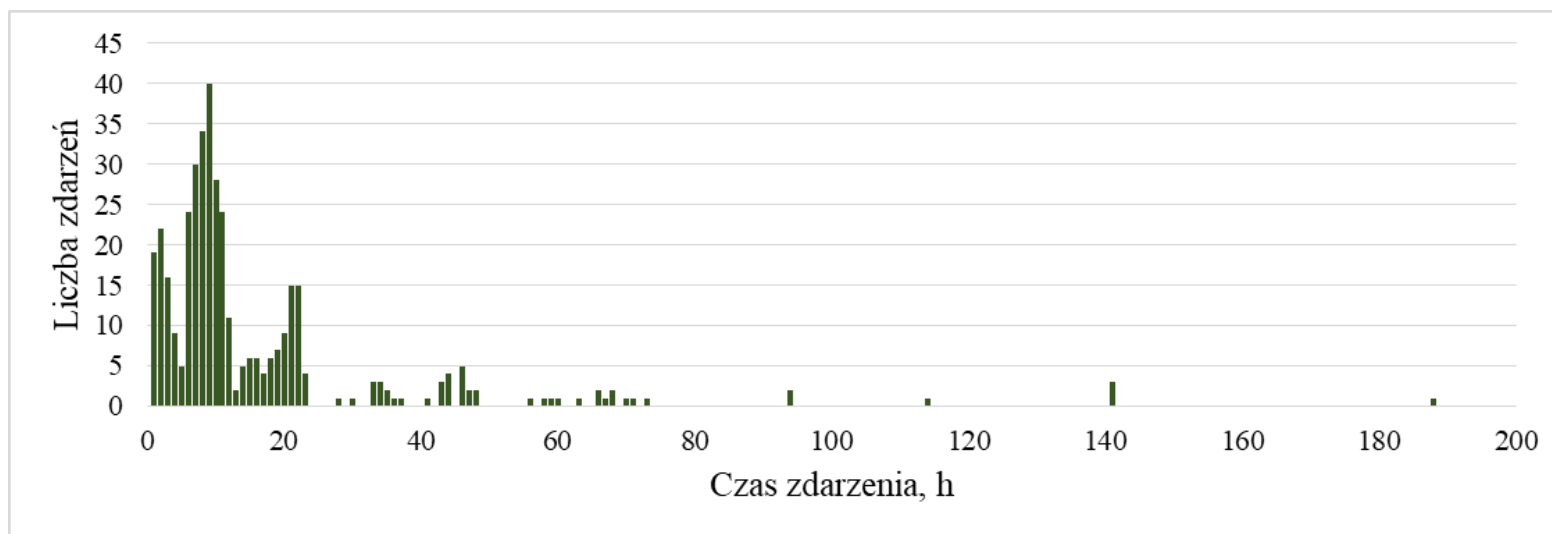

charakterystyka uporządkowana salda (5-minutowego)

CHARAKTERYSTYKA PROFILU NIEZBILANSOWANIA KLASTRA (WME)

czas i liczba godzin z saldem („pakietowym”) dodatnim

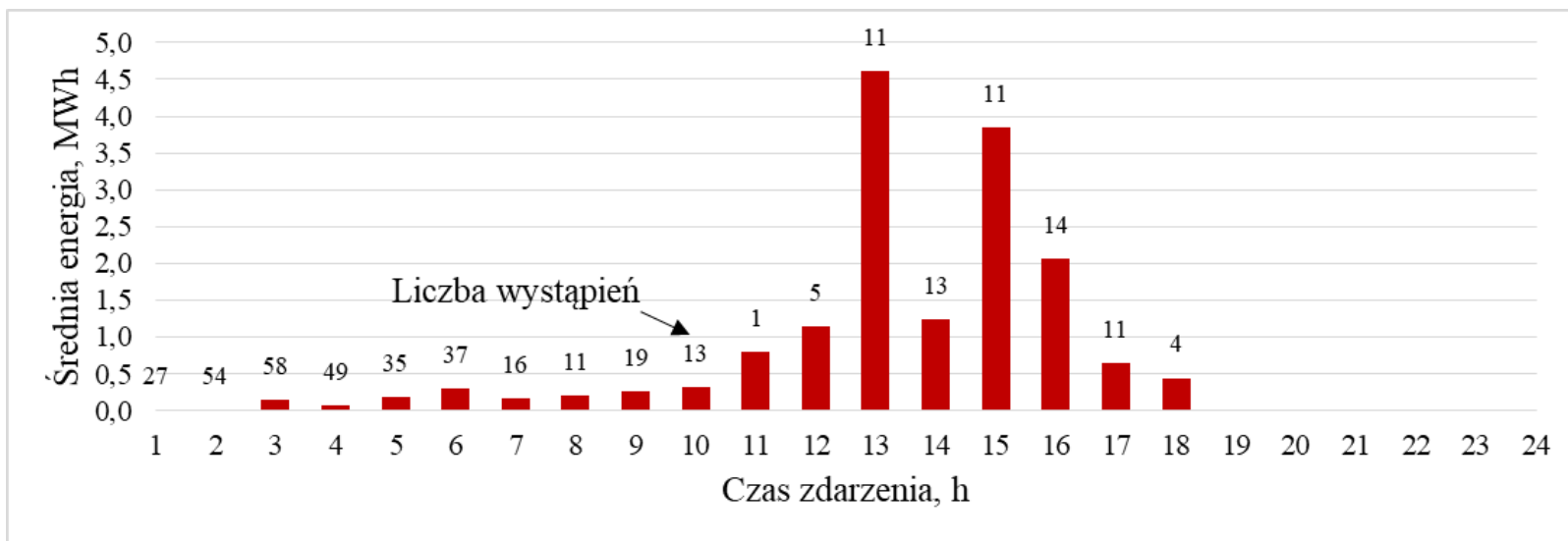

czas i liczba godzin z saldem („pakietowym”) ujemnym

CHARAKTERYSTYKA PROFILU NIEZBILANSOWANIA KLASTRA (WME)

średnia energia w deficytach (do 24 h)

średnia energia w deficytach (powyżej 24 h)

RÓG OBFITOŚCI

**decyzje mikroekonomiczne prosumentów
i podmiotów rynkowych uwarunkowane technologicznie,
ekonomicznie i środowiskowo**

KATALOG STANÓW KRYZYSOWYCH

**wymagających odpowiedzi (klastrow energii, ale nie tylko)
w ramach reaktywnego ruchu oddolnego 2019-2020**

- 1. Deficyt mocy w KSE**
- 2. Deficyt zdolności przyłączeniowych do sieci SN operatorów OSD na obszarach wiejskich**
- 3. Przerwy w zasilaniu (1° - rozległe awarie sieciowe, 2° - awarie sieciowych układów zasilających nN-SN, 3° - wyłączenia planowe odbiorców**
- 4. Gwałtowne wzrosty cen hurtowych energii elektrycznej, i następnie końcowych (taryfowych) z podziałem na: 1° - 2019 (obowiązująca ustawowa nowelizacja cenowa, blokująca ich wzrost), 2° - 2020 ?)**

PRODUKTY „DOSTĘPNE NA ALLEGRO”

Źródło światła LED z akumulatorem jedno-ogniwowym

Router OZE z akumulatorem (kwasowo-ołowiowym, litowo-jonowym)

Źródło PV (dachowe)

Mikrowiatrak („ogródkowy, dachowy”)

Źródło PV z routerem OZE

Źródło PV z routerem OZE i z akumulatorem

...

DOM JEDNORODZINNY, ...

Dom jednorodzinny

więcej:

Spółdzielnia energetyczna przy spółdzielni mieszkaniowej (wspólnocie mieszkaniowej), nowy model biznesowy dewelopera mieszkaniowego

więcej:

Spółdzielnia energetyczna we wsi z gospodarstwem średnio-towarowym (z mikro-elektrownią biogazową klasy 10-50 kW

więcej:

Wirtualny minisystem elektroenergetyczny (klaster energetyczny)

więcej:

SYSTEMATYKA/RANKING POTENCJALNYCH ZASOBÓW Z ROGU OBFITOŚCI

zasoby – ranking	
uśpione bezinwestycyjne	
	wynikających z pasywności (braku wiedzy) odbiorców
	możliwe do pobudzenia przez „naprawę” błędnych regulacji
	możliwe do pobudzenia przez rozszerzenie istniejących dobrych regulacji
niskonakładowe możliwe do pobudzenia za pomocą konkurencji	
blokowane przez grupy interesów, niemożliwe do wykorzystania bez ustrojowej reformy rynku energii elektrycznej	

NOWA STRUKTURYZACJA ENERGETYKI I ROZLEGŁEGO OTOCZENIA

energetyka WEK

-----
elektroenergetyka + górnictwo
sektor paliw płynnych
gazownictwo
ciepłownictwo

odbiorcy → klienci → nabywcy

polityka energetyczna

grupy interesów

subsidiaryzm

-----
gmina → powiat → miasto → metropolia → województwo →
→ kraj → UE → świat (zinstytucjonalizowany)

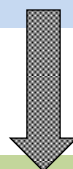
energetyka EP

zaspakajanie potrzeb energetycznych

-----
ludność: domy jednorodzinne (nN),
budownictwo wielorodzinne (nN, SN)
samorządy: gminy, miasta (nN, SN, GPZ-ty)
MMSP (nN, SN)
wielki przemysł (370 GPZ-ów)

FUNDAMENT MONIZMU ELEKTRYCZNEGO OZE 2050

**prawa termodynamiki i elektrotechniki
+
technologie (inżynieria materiałowa oraz chemiczna i procesowa)**

**od keynsowskiej ekonomii (polityka energetyczna)
do konkurencyjnego rynku energii elektrycznej (ryнку czasu
rzeczywistego z cenami jednoskładnikowymi)**

z

- taryfami (cenami) dynamicznymi ($\Delta t = 5$ minut, lub więcej)
i/lub handlem pakietowym**
- usługami systemowymi zredukowanymi do regulacji
częstotliwościowej (pierwotnej, wtórnej),
→ opłatą sieciową naliczaną wg zasady
zmodyfikowanego znaczka pocztowego
i/lub *net meteringu***

ENERGIA NAPĘDOWA OZE (BRUTTO/NETTO), ENERGIA UŻYTECZNA

napędowa energia elektryczna OZE

- **netto:** 95 TWh (segment tradycyjnego użytkowania energii elektrycznej), 15 TWh (energia napędowa dla pomp ciepła w budownictwie), 65 TWh (energia napędowa dla potrzeb transportu samochodowego)
- **brutto:** 200 TWh (energia netto + straty sieciowe i potrzeby własne wynoszące 25 TWh (wartość oszacowana ekspercko))

energia użyteczna – 205 (95+45+65) TWh

GDZIE JEST PROBLEM ?

Transformacja energetyczna 2050 przenosi punkt ciężkości zagadnień rozwojowych we współczesnej elektroenergetyce ze strony podażowej (produkcji energii elektrycznej w źródłach OZE) na stronę popytową (zapotrzebowania na napędową energię elektryczną OZE)

Dlatego:

Coraz mniejszym wyzwaniem dla Polski jest zwiększenie rocznej produkcji energii elektrycznej OZE z 12 TWh (produkcja brutto) w 2018 do 200 TWh w 2050

Nieślabnącym wyzwaniem jest zmniejszenie energii końcowej netto z około 550 TWh (energia elektryczna 130 TWh, ciepło 210 TWh, paliwa transportowe 210 TWh) w 2018 do energii użytecznej 205 TWh w 2050

Proces psucia elektroenergetyki po 2000 r. za pomocą polityki energetycznej, czyli za pomocą recentralizacji i zaspakajania potrzeb grup interesów, wąskich biznesowych i powszechnych politycznych (transfery właścicielskie, segmentowe i powszechne systemy wsparcia) wyczerpał się !

Populizm polityczny i roszczeniowa klientela w obrębie elektroenergetyki i górnictwa węglowego całkowicie zdemolowały kompetencje i efektywność ekonomiczną

W rezultacie Polska została skonfrontowana z cenami (osaczona cenami) przeciętnymi na rynku hurtowym w 2018 r. 50 €/MWh i cenami offshore 50 €/MWh na globalnym rynku inwestycyjnym oraz rocznym importem węgla kamiennego 18 mln ton, którego spalanie wymaga opłacenia uprawnień do emisji CO₂ kosztujących 2 mld PLN

niezbędne stało się natychmiastowe:

**ZASTĄPIENIE MECHANIZMÓW TŁOCZĄCYCH INNOWACJE
DO ENERGETYKI**

(polityka energetyczna i systemy wsparcia)

MECHANIZMAMI SSĄCYMI

(mikroekonomia - rynek czasu rzeczywistego z cenami jednoskładnikowymi)

RADYKALNA ZMIANA ODPOWIEDZIALNOŚCI

od bezpieczeństwa energetycznego

**do zdecentralizowanej struktury odpowiedzialności
za dostateczną podaż na rynku usług energetycznych
realizowanych w prosumenckim modelu monizmu elektrycznego
i zasady subsydiarności**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Poziom odpowiedzialności	Odpowiedzialność (przedmiotowa, podmiotowa)
odbiorca	(-)
prosument	odpowiedzialność podstawowa (rynkowa)
gmina wiejska	założenia do planów zaspakajania potrzeb energetycznych gminy, odpowiedzialność (w tym przed sądem) za jakość powietrza (smog); energetyk gminny (status, zakres działania, odpowiedzialność – przedmiot regulacji gminnej)
miasto (aglomeracja)	„założenia” i „smog” tak jak w gminie (wiejskiej), odpowiedzialność za włączenie infrastruktury zaspakajania potrzeb energetycznych do zadań własnych na równi, z innymi krytycznymi zadaniami, w szczególności za jej integrację z gospodarką obiegu zamkniętego – rozwiązania szczegółowe są przedmiotem regulacji miejskich
województwo (UM)	odpowiedzialność za wykorzystanie transformacji energetycznej do budowy endogenicznej strategii własnego rozwoju – rozwiązania szczegółowe są przedmiotem regulacji wojewódzkich (podpowiedź: landy w Niemczech, stany w USA)
kraj (państwo)	rezygnacja z polityki energetycznej, likwidacja Ministerstwa Energii, głęboka przebudowa URE, ogłoszenie doktryny energetycznej, powołanie PRMTE
UE	realizacja unijnej polityki klimatycznej, realizacja jednolitego konkurencyjnego rynku energii elektrycznej
„zinstytucjonalizowany” świat	polityka klimatyczna (emisje CO ₂), zaspakajanie potrzeb energetycznych lotnictwa (poziom globalny), system prądu elektrycznego (prąd przemienny, renesans prądu stałego)

NOWA STRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA ELEKTROENERGETYCZNEGO I ENERGETYCZNEGO W CAŁOŚCI (W MODELU MONIZMU ELEKTRYCZNEGO)

Podział administracyjny, segmentacja prosumencka		Podstawa i gwarant bezpieczeństwa lub współodpowiedzialny za środowisko, w którym to bezpieczeństwo się realizuje
PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – PRZESTRZENNE ZAGOSPODAROWANIE KRAJU		
Kraj		KSE w systemie UCTE (UCPTE) – rząd (URE), PSE
Województwo		OK4 w KSE – samorząd (urząd marszałkowski) w środowisku rynków RS i RW1, ewentualnie RW2
Wielka struktura osadnicza (metropolia, aglomeracja, miasto powyżej 500 tys. mieszkańców)		OK4 W KSE – samorząd (zarząd metropolii, prezydent miasta) w środowisku rynków RS i RW1, ewentualnie RW2
Powiat		OK4 – klaster energii w środowisku rynków RS i RW1
Gmina wiejska, wiejsko-miejska		OK4 – samorząd (wójt, burmistrz) w środowisku rynków RS i RW1
Mikro struktura osadnicza (wieś, kolonia)		OK2 – spółdzielnia energetyczna w środowisku rynków RS i RW1
PROSUMENCI		
Ludność	dom jednorodzinny	OK1 – właściciel domu w środowisku rynków RS i RW1
	budynek wielorodzinny	OK1, OK2 – właściciel mieszkania, spółdzielnia/wspólnota mieszkaniowa, deweloper w środowisku rynków RS i RW1
MMSP		OK1, OK2 – przedsiębiorcy w środowisku rynków RS i RW1
Samorząd – zadania własne		OK1, OK2 – samorządy w środowisku rynków RS i RW1
Wielki przemysł		Hybrydowe układy dosyłowe AC-DC – zarządy w środowisku rynków RS i RW2
Krajowa infrastruktura	magistrale PKP	Hybrydowe układy dosyłowe AC-DC – PKP Energetyka, zarządcy autostrad w środowisku rynków RS i RW2
	autostrady	

RS, RW1, RW2 – rynki energii elektrycznej: schodzący i wschodzące 1 oraz 2, odpowiednio.

Referat ma podstawy w piśmiennictwie skonsolidowanym w Bibliotece Źródłowej Energetyki Prosumenckiej (<http://bzep.pl>) i na Powszechnej Platformie Transformacyjnej Energetyki 2050 (www.ppte2050.pl). Wyniki stanowiące pierwsze przybliżenie (biblioteka, platforma) dają podstawę do zaawansowanych badań praktycznych i mogą się przyczynić do racjonalizacji trajektorii transformacyjnej 2050 polskiej energetyki w całości